

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-11-11

Diarienummer:
KSN-2023-03221

Handläggare:
Sofia Venemalm

Svar på motion om ett Uppsala mot antisemitism från Sofia Andersson (M) och Edvin Alam (M)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** bifalla motionen.

Ärendet

Sofia Andersson (M) och Edvin Alam (M) föreslår i en motion väckt vid kommunfullmäktiges sammanträde den 31 oktober 2023 att

- kommunledningskontoret ser över vilket säkerhetsarbete kommunen kan bidra med för att föreningar och organisationer som har ett särskilt behov av skydd kan fortsätta bedriva sin verksamhet,
- alla nämnder som arbetar med föreningsbidrag får i uppdrag att genomföra en genomlysning av dessa i syfte att skärpa kraven på demokrati och följa upp dessa för att bättre upptäcka eventuella antisemitiska och rasistiska uttryck och värderingar, samt
- det omgående genomförs en kampanj på alla Uppsalas skolor i syfte att motverka antisemitism och rasism.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samarbete med utbildningsförvaltningen och kultur-, idrotts-, och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Arbetet mot antisemitism behöver ske sammanhållet, drivas av långsiktighet och omfatta både den statliga, regionala och kommunala nivån. Insatserna behöver ha ett flerfokus där samordning, uppföljning och kunskapsspridning är av vikt. Det handlar om att möta behov av trygghet men också att öka kunskapen genom kompetensutveckling för kommunens medarbetare och ett fortsatt arbete inom ramen för skolans uppdrag.

År 2000 erkände Sverige judar som en av Sveriges fem nationella minoriteter och jiddisch som nationellt minoritetsspråk. Detta till trots finns det flera hinder som begränsar möjligheterna att leva som jude i Sverige.

I juni 2022 tillsattes regeringen en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till en nationell strategi för stärkande av judiskt liv i Sverige med fokus på överföringen av judisk kultur och jiddisch till yngre och framtida generationer. I januari 2024 överlämnades betänkandet *"Ett starkt judiskt liv för framtida generationer Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034"* (SOU 2024:3). Regeringen konstaterar i utredningens direktiv att det finns ett behov av att stärka förutsättningarna för judiskt liv i Sverige. Regeringen konstaterar också att kommuner och regioner i lägre utsträckning arbetar med den judiska minoritetens rättigheter och att det förekommer få insatser för att stärka judisk kultur och jiddisch i kommuner och regioner.

Utredningen slår fast att det största hindret för judiskt liv är den utbredda antisemitismen i samhället och den bristande tryggheten och säkerheten som finns kring judiska institutioner. Hat och hot mot judiska individer och organisationer gör att många judar upplever otrygghet, oro och rädsla. Den bristande tryggheten och säkerheten begränsar många judars möjligheter att leva ett judiskt vardagsliv och att leva öppet med sin judiska identitet.

Hamas terrorattack mot Israel den 7 oktober 2023 och det därpå följande kriget har fått och kommer att få fortsatta konsekvenser för judar i Sverige och i hela världen, inte minst i form av ökad antisemitism. Händelseutvecklingen understryker behovet i kommunen av ett aktivt arbete för att den judiska minoriteten ska känna sig trygg och säker.

Motionens förslag är bra och kostnader som förslagen kan medföra kommer att beaktas och hanteras i sin helhet i kommande mål och budgetprocess. Åtgärder för att motverka antisemitism kommer att läggas in i kommunstyrelsens verksamhetsplan.

Angående frågeställningen som rör kommunens säkerhetsarbete kan kommunen vid särskilda tillfällen genomföra kontroller med väktare/ordningsvakt men "föreningslivet" och dess säkerhet ligger egentligen utanför kommunens arbetsyta. Det är värdefullt att stärka dialogen med civilsamhället och tillsammans arbeta förebyggande och trygghetsskapande. Det kan göras genom att aktivt arbeta för att motverka rasism och diskriminering i syfte att skapa trygga arenor för människor att mötas.

I det förebyggande säkerhetsarbetet pågår det insatser som rör alla former av våldsbejakande extremism med stöd av nationella myndigheter. Målsättningen är att kommunanställda ska ha kännedom om hanteringen kring radikaliserade individer för att säkerställa att man vet hur man ska agera när det finns en oro för en individ och/eller det har inträffat en händelse som kan kopplas till våldsbejakande extremism. Under vintern 2023 har Uppsala kommun infört möjligheten för rapportörer inom *"Effektiv samordning för trygghet"* att rapportera om händelser som är kopplade till hat

och kränkande behandling. Det innebär att information och kartläggning av händelser/hatbrott som antisemitism kommer ingå i kommunens brottsförebyggande lägesbild i samverkan med polisen.

Motionärerna önskar ett tydligt uppdrag till nämnderna för att skärpa demokratikraven i handläggningen av bidrag. Sedan år 2021 har berörda nämnder åtagit sig att skärpa tillsynen av föreningarna i syfte att tidigt upptäcka antidemokratiska tendenser och oreda i ekonomin. För att en förening ska vara berättigad till bidrag måste sökande förening/organisation ställa sig bakom ett antal principer och redovisa dokument som bekräftar att dessa uppgifter stämmer. Detta kontrollmoment kallas ”godkänd aktör” och innebär att om kommunen får kännedom om att en förening/organisation agerar i strid med beslutade policys och riktlinjer har kommunen rätt att avsluta samarbetet och i fall där det bedöms som nödvändigt begära att föreningen/organisationen återbetalar beviljat ekonomiskt stöd. Sedan kontrollen infördes har felaktigheter uppmärksamats och åtgärder vidtagits.

Omfattande aktiviteter och insatser som relaterar till motionärernas frågeställningar pågår. I Uppsala finns exempelvis sedan hösten 2017 ett interreligiöst råd, där representanter från olika trossamfund tillsammans med kommunen träffas regelbundet för fördjupad samverkan. Fokus för rådet är samexistens, samtal och dialog. Vilka frågor som behandlas beror på vad som sker i samhället. Generellt gäller att främja en allmän förståelse om varandra och hur de olika samfunden och föreningarna kan bidra till ökad sammanhållning i lokalsamhället. Flera församlingar och föreningar ingår i det interreligiösa rådet, däribland Judiska föreningen.

Uppsala kommun har en handlingsplan för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism. Syftet med handlingsplanen är att vägleda nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa respekten, skyddet för och främjandet av mänskliga rättigheter. I kommunen bor och verkar människor från alla fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Uppsala kommun har som målsättning att ligga i framkant i arbetet med våra nationella minoriteter. Det genomförs regelbundet samråd med respektive minoritet.

Den 27 januari hedrar kommunen minnet av alla som mördades under Förintelsen. Under förintelsens minnesdag ges möjlighet att uttrycka sitt stöd för alla människors lika värde och manifestera sitt engagemang mot intolerans, främlingsfientlighet, rasism, antisemitism och antiziganism.

Skolan är en viktig arena som bereder möjlighet att sprida kunskap och diskutera frågor om rasism och antisemitism. I motionen önskas en sammanhållen kampanj på Uppsalas skolor för att motverka antisemitism och rasism. Det genomförs redan nu en rad aktiviteter som på olika sätt ska motverka och förebygga antisemitism där förslaget om en sammanhållen och upprepad kampanj kan vara ett sätt att stärka skolans befintliga arbete.

Uppsala kommun har genom utbildningsförvaltningen valt att stärka och kvalitetssäkra arbetet med att motverka antisemitism och rasism genom ordinarie undervisning men också genom andra initiativ initierade av förvaltningen. Förekommer det rasistiska och främlingsfientliga uttryck i vardagsarbetet på skolan är det viktigt att personal markerar att detta inte är förenligt med skolans värdegrund. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.

Alla skolor i Uppsala kommun undervisar enligt läroplanen om antidiskriminering och antisemitism. Undervisning om förintelsen och andra världskriget ingår i det centrala

innehållet både i grundskolans senare del och i gymnasieskolan. I förskolan, grundskolan och gymnasieskolan finns också ett viktigt främjande, förebyggande och utredande arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Många aktiviteter och kampanjer sker också på skolorna i samband med uppmärksammandet av förintelsens minnesdag. Det kan röra sig om filmvisningar, teaterföreläsningar och workshops.

Det är reglerat i skollagen att det ska finnas ett aktivt arbete och en plan för hur det främjande och förebyggande arbetet ska se ut, samt hur kränkningar och trakasserier ska hanteras och utredas. Utbildningsförvaltningen följer upp skolornas arbete med detta genom insamling och redovisning av data utifrån skolornas IT-stöd, i dialoger med rektorer och via utredningar av eventuella synpunkter från vårdnadshavare.

I arbetet med antisemitism har skolorna stöd av Skolverkets stödmaterial om undervisning om antisemitism *"Identifiera, bemöta och undervisa om antisemitism."*

Utbildningsförvaltningen har tagit del av den granskning som Stockholms stad genomförde 2022 om *"Antisemitismen i Stockholms skolor"* och slutsatserna från denna, där vikten av fortbildning i antisemitismens ambivalens, samt kompetens avseende antisemitismens och islamofobins likheter och skillnader, lyfts som viktiga. Förvaltningen följer också utvecklingen kopplad till att Skolverket på uppdrag av regeringen ska genomföra en nationell studie om antisemitism i skolväsendet.

På pedagog Uppsala togs det under 2023 fram en stödsida, *"När krig och konflikter tränger in i klassrummet"* med länkar till material som lärare kan använda i undervisningen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 11 november 2024
- Bilaga 1, motion om ett Uppsala mot antisemitism från Sofia Andersson (M) och Edvin Alam (M)

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Biträdande stadsdirektör

Ett Uppsala mot antisemitism

De senaste veckorna har präglats av ondska, död och humanitär kris i Israel och Gaza. Runt om i världen sprider sig oron och även polariseringen i denna gamla, infekterade konflikt. Så även i Uppsala, både bland äldre och bland unga på Uppsalas skolor.

Historiskt vet vi att händelser i Israel får stora konsekvenser för judar världen över. Vi ser nu en ökad hotbild mot synagogor och andra judiska institutioner och hur judar vittnar om att de inte längre kan bära Davidsstjärnan offentligt. Judiska barn är otrygga och ställs till svars av sina jämnåriga för det som händer i Gaza. En ständigt närvarande antisemitism bubblar upp till ytan när oroligheter i Mellanöstern briserar, även i vårt land. De kallblodiga händelserna i området har kommit med demonstrationer med inslag av både desinformation kring LVU och spridning av antisemitism. Allt detta till jubel från stor publik. Som kommun behöver vi garantera att inga skattepengar betalas ut eller offentligt ägda lokaler lånas ut till föreningar som uttrycker antisemitiska eller rasistiska värderingar. Våra krav på demokratiska värderingar måste stärkas och följas upp i större utsträckning. Kommunens visseblåsarfunktion skulle också kunna spridas ytterligare i föreningslivet och ha ett större fokus på just anmälan av anti-demokratiska uttryck.

Judar måste känna att hela samhället nu har deras rygg i denna mycket svåra stund. Vi befinner oss i ett spänt läge med förhöjt terrorhot och då får inte polarisering och misstro till andra grupper fortsätta öka. Det gäller både antisemitism och alla typer av rasism, som ska bekämpas med samhällets fulla kraft.

Tidigare har kampanjer mot antisemitism genomförts, bland annat genom boken "om detta må ni berätta". Det är möjligt att genomföra en stor lokal kampanj igen.

Med anledning av ovanstående yrkar vi:

- Att** kommunledningskontoret ser över vilket säkerhetsarbete kommunen kan bidra med för att föreningar och organisationer som har ett särskilt behov av skydd kan fortsätta bedriva sin verksamhet,
- Att** alla nämnder som arbetar med föreningsbidrag får i uppdrag att genomföra en genomlysning av dessa i syfte att skärpa kraven på demokrati och följa upp dessa för att bättre upptäcka eventuella antisemitiska och rasistiska uttryck och värderingar, samt
- Att** det omgående genomförs en kampanj på alla Uppsalas skolor i syfte att motverka antisemitism och rasism.

Sofia Andersson (M)

Edvin Alam (M)

31 oktober 2023

